

SÁRTÓCSÁNK

GEROLD LÁSZLÓ

Ha nincs az a sártócsa, az egész előadás aligha érdemel különösebb figyelmet.

A sár — itt Pannóniában — fogalom.

Életet termő és szándékot, gondolatot temető.

Az egykoron vályogból vert, ma már a használhatatlanságig romos kavillói iskola udvarára hízlalt-dagasztott sártócsa — benne és körülötte történik a Tanyaszínház '80 Nagyszájú Kata előadása — kicsiben, mint cseppben a tenger, igazi pannón sár: egyszerre valóság és metafora.

Valóságáról leginkább a Tanyaszínház színészei győződhetnek meg, amikor önmagukat nem kímélve ültek, huppantak, feküdtek bele, gázoltak keresztül rajta, megteremtve így a játékhoz szükséges, nélkülözhetetlen hitelesség mellett a prrrrodukcó (!) látvány- és attrakció-jellegét, s kiváltva nézők elismeréssel és szánakozással elegy szörnyűlködését megcsodálatát.

A sártócsa előadásbeli jogosultságát — a választható „eszközök, kel-lékek” autentikussága mellett — csak nyomatékosította, hogy egy mocs-kosszájú darab lelkileg-testileg koszos emberek életének, mindennapjai-nak legtermészetesebb terrénusaként szolgált.

Hitelessége azonban sokkal inkább vitathatatlan, semhogy megmarad-hatna az emberi lét peremére szorított, vagy öntehetetlenségében ide szorult család alkoholgőzös életképe természetes életfundamentumául. Azon kívül, hogy egyértelműen bizonyítja: Nagyszájú Kata és családja, környezete pocsolyaélete valóban nem érdemel többet egy sártócsánál, az előadás azt is jelzi — de valóban *csak* jelzi! —, hogy a sár itt régen és most szándékokat — mégha ez esetleg nem is több, mint Katáék áhított kispolgári boldogsága, jóléte — lehúzó, megbénító életelem, lét-tartozék.

Jelkép is ez a sártócsa.

Ismét — akár csak húsz évvel ezelőtt — mind aktuálisabbá váló szimbólum. Mert mintha visszajött volna, amiről annak idején a fiatalok antológiájának (*Kontrapunkt*, Symposion könyvek, 3., Forum, 1964.)

előszavában Sinkó Ervin írt: „... a szellemi inerciónak az a süket, visszhangtalan közönye”.

Számomra kizárólag ilyenformán — és nem a színészi vagy rendezői megoldások, elhanyagolható, vitatható, sok esetben kidolgozatlan mozzanatai folytán — érdekes és jelentős a Tanyaszínház ez évi ténykedése.

Majdnem polémikus előadás. Azért csak majdnem, mert csupán jelzi a polémiára való igényt, a vitatkozó szándékot — de nem polémizál.

Langyos színházi — szakmai — közhangulatunkat tekintve már ez is megkerülhetetlen erénynek számít.

Hogy kívánhatnánk a Tanyaszínház előadásával diplomáló Hernyák Györgytől, hogy szellemi posványvilágunk kritikai leleplezésére vállalkozzon, hogy meg-megújuló bácskai—bánáti közönyünkkel keljen sárkányölő viadalra, ha — fiatal — értelmiségieink sem vállalkoznak — már régóta — ilyesfajta istenkísértésre? Hogy helyettesíthetné egyetlen — tanyákon, apró falvakban közönség elé kerülő, élő vállalkozás — vizsgarendezés a — fiataloktól is — elhanyagolt szellemi lelkiismeretvizsgálat (esszé), a szellemi jelenlét (publicisztika és kritika), a múlt megismerése és tudatos átélése (regény és novella) megannyi műfaját?

S főképp, hogy helyettesíthetné a konfrontáció műfaját, a drámát és a színházat, különösen idegen, importált anyagból?

Mennyivel igazibb, hatásosabb, agyat, idegeket mozgatóbb lett volna, ha ez a sárbarendezett előadás nem a majd két évszázaddal ezelőtti Dubrovnik síkosra koptatott kővilágából a bácskai—bánáti sárba honosított életképet mutathatta volna be a fiatalok nyaranta újjáéledő színháza, hanem egy itt élő — fiatal — drámaíró szellemi valóságunkkal perlekedő — történjen ez akár humoros, vaskosan komikus formában — számonkérését, gondolkodásra rázó művét, szinopszisát...

5.
međunarodni
trijenale
pozorišne
scenografije
i kostimografije
novi sad april 1978.

5.
triennale
internationale
de la scénographie
et des costumes
de théâtre
novi sad avril 1978

galerija matice srpske
14-23. april

sterfina pozorje i savez likovnih umetnika primerjenih umetnosti i dizajnera jugoslavije

Színházi jelmez- és díszletterv kiállítás, Újvidék, 1978 — Kapitány Lászlónak ugyancsak díjazott munkája